

శ్రీరామనవమి ఎదుర్కోలు మహోత్సవం

చమత్కార సమర్థనలు 04 04 25

రేపు అంటే ఐదో తారీకు శ్రీరామనవమి ఎదుర్కోలు మహోత్సవం జరుగుతుంది. ఆరవ తారీకు శ్రీరామనవమి నాడు శ్రీ సీతారాములకు వివాహం జరగనున్న సందర్భంగా వధువు తరపు వారు ,వరుడు తరపు వారు ముందు రోజు ఎదుర్కోలు మహోత్సవం జరుపుతారు. ప్రధానంగా ఎదుర్కోలులో "మా అమ్మాయి మా సీతా వధువు గొప్ప .మీ రాముడిలో ఈ లోపాలు ఉన్నా"యని పండితులు సరదాగా వ్యాఖ్యానిస్తారు. దానికి జవాబు చెబుతూ వరుని తరపు వారు "మా రాముడు గొప్ప. మీ సీతమ్మలో ఈ లోపాలు ఉన్నా"యని వ్యాఖ్యానిస్తారు.

మొత్తానికి వధువు తరపు వారు, వరుని తరపు వారు ఇద్దరూ కూడా మా వధువు గొప్ప మా వరుడు గొప్ప అని నిరూపించుకోవడానికి రామాయణం నుంచి ఉదాహరణలతో ప్రసంగాలు చేస్తారు. ఇక్కడొక ప్రధాన విషయం గమనించాలి.వధువుతరుపున ప్రసంగించే పండితులు కానీ వరుని తరపున ప్రసంగించే పండితులు కానీ ఇద్దరికీ సీతారాములంటే ఆరాధ్య దైవాలు . పండితుల వాదన చమత్కారం కోసమే . అందుకోసం ఈ ఎదుర్కోలు మహోత్సవం చూడాలి. వినాలి .సీతారాములు ఈ లోకాలకు అన్నింటికీ ఆదర్శ దంపతులు. ఉత్తములు. వారిలో ఎటువంటి లోపాలుండవు. కేవలం సాహిత్య వినోదంకోసం, రామాయణ అవగాహన కోసం జరిగే ఈ ఎదుర్కోలుకి సంబంధించిన కొన్ని ప్రశ్నలు, జవాబులు

వధువు తరపున పండితులు (సీతమ్మ గొప్పదిగా) – ప్రశ్నలు

ఆంగీరస ఆయాస్య గౌతమ త్రయార్షేయ ప్రవరాన్విత గౌతమస గోత్రోద్భవీం...
స్వర్ణరోమ మహారాజ వర్మణో నప్త్రీం...
ప్రాస్వరోమ మహారాజ వర్మణః పౌత్రీం... అని సీతమ్మ ప్రవర కదా ఇందులో ఆయాస్య ఏమిటి ఆ పేరేమిటో వినటానికి చదవడానికి కష్టంగా ఉంది .అలాగే స్వర్ణ రోమ మహారాజుమునిమనుమరాలు ఇలాగే ప్రాస్వరోమ మహారాజు మనవరాలట సీత. ఈ రోమాలేమిటండి బాబు?

అయ్యో! మీరు ప్రశ్న అడిగింది బాగా గొప్పగా ఉంది, కానీ అదొక చిన్న చిక్కు ప్రశ్న కదండీ!
మరి మీరు అడిగిన ప్రశ్నకు —— మేము రాముని తరపున ఉన్న పండితులు సాక్ష్యంతో, సరదాగా, చమత్కారంగా సమాధానం ఇస్తాం. వినండి!

ప్రశ్న:
"ఆయాస్య, గౌతమ, ఆంగీరస" – ఇవి సీతమ్మ ప్రవరాల్లో ఉన్న పేర్లు.
'స్వర్ణరోముడు', 'ప్రాస్వరోముడు' – వాళ్లెవరు? ఈ రోమాలు ఏమిటి? వినడానికి కూడా కష్టంగా ఉంది కదా!"
రాముడి తరపు పండితుడి సమాధానం (హాస్యంగా, శాస్త్రపరంగా):

ఓహో! ఇదే మీకు కష్టమైతే... మా రామచంద్రుడు పూర్ణంగా వినడానికి 24,000 శ్లోకాలు చెప్పాడు —— వాల్మీకి రామాయణం!

ఇక్కడ మేము మీకు సమాధానం చెబుతాం — రోమాలు అంటే వెంట్రుకలు కాదు... ఋషుల పేర్లు!

1. "ఆంగీరస - ఆయాస్య - గౌతమ" అనేది ప్రవరము.

ఇది అంటే — సీతమ్మవారు ఆత్రేయ, గౌతమ వంశానికే చెందారు.

అంటే ఏంటంటే — భౌతికంగా భూమి నుంచి పుట్టినా, గోత్ర పరంగా, వేద పరంగా త్రిసంధ్యాత్మకమైన వంశానికి చెందినవారు.

ప్రవరము అంటే — మునుల పేర్ల వంశావళి.

ఆంగీరసః — బ్రహ్మపుత్రుడు, ఆయాస్యః — అతని పుత్రుడు, గౌతమః — ఆ వంశంలో గొప్ప ఋషి.

అందుకే సీతమ్మ వారిని గౌతమస గోత్రోద్భవీం అంటారు. సాంప్రదాయ ప్రకారం ఇది వధువు వివరాల్లో తప్పనిసరి.

2. ఇప్పుడు "స్వర్ణరోముడు — హ్రస్వరోముడు" ఎవరు?

ఓయ్ ఓయ్! రోమాలు అంటే వెంట్రుకలేమిటన్నరు! (చప్పట్లు)

ఇది కూడా ఋషుల పేర్లే!

ఇక్కడ:

స్వర్ణరోమ మహారాజు — సీతమ్మకి ముత్తతగారు.

హ్రస్వరోమ మహారాజు — సీతమ్మకి తాతగారు.

ఇది వంశావళిలో ఎలా ఉంటుంది అంటే:

స్వర్ణరోమ → హ్రస్వరోమ → జనక మహారాజు → సీతాదేవి

అందుకే వధువు వివరణలలో ఇలా చెబుతారు:

"స్వర్ణరోమ మహారాజ వర్మణో నప్త్రీం, హ్రస్వరోమ మహారాజ వర్మణః పౌత్రీం..."

చమత్కారంగా ఓ మాట చెబుతా:

మీ వంశం రోమములు (వెంట్రుకలు) ఆధారంగా చెబుతారు...

మా వంశం ధనుర్బాణాల ఆధారంగా మాట్లాడుతుంది!

మీకెవరు తాతగారో సోదరులారా... మా వాడికి వాల్మీకి తాతగారు!

ఇక మనం సరదాగా వాదించుకుంటూనే, రామాయణ జ్ఞానాన్ని పెంచుకుందాం.

ఇంకా ఏమైనా ప్రశ్న ఉంటే — అడగండి మేడం గారు! మీ అమ్మాయి గొప్పదే... కానీ మా రాముడు ధర్మదేవుడే!

ఇప్పుడు సీతమ్మ వారి తరపున మీకు ఒక ప్రశ్న. ఏమండీ! మీ రాముడు నాభాగుని మునిమనవడు కదా!నాభాగం నీ భాగం ఏమిటి?పేరు తమాషాగా ఉందే.జవాబు చెప్పండి.

హాహా! బాగుంది మేడం గారు! మీరు అడిగిన ప్రశ్న వినగానే మా రాముడి తరఫున ఓ చిన్న నవ్వొచ్చింది!

"నాభాగం నీ భాగం?" — అదీలా అడిగారంటే మీరు పంచభక్ష్యాల మధ్య కూర్చొని రామాయణ వంశావళిని తినేస్తున్నారు!

అయితే మీ ప్రశ్నకు శాస్త్రీయమైన — సరదా తలుపులతో కూడిన సమాధానం ఇక్కడ ఉంది:

నాభాగుడు (నాభాగః) — ఇతను ఇక్ష్వాకుల వంశంలో గొప్ప రాజు. శ్రీరాముని పూర్వీకుడు.

"నాభాగుడు" అనేది సంస్కృతంలో "నభగః" అనే పదం నుంచి వచ్చిందే. అర్థం: "వేద శాస్త్రపరంగా గొప్ప పండితుడు, త్యాగశీలి".

అయితే 'నాభాగం' అన్నది పేరు మాత్రమే —

ఆయన "ధర్మ భాగం"లో వున్నవాడు. ధన భాగం కాదు!

అవునండి, రాముడి వంశం లోపల ఒక్కడైనా బంగారం తపించారా? లేదు!

వాళ్లు ధర్మాన్ని తపించారు — అప్పుడు దశరథుడు రాముడిని తపించాడు!

చివరిగా చమత్కారంగా చెప్పాలంటే:

మీరు అడిగింది "నాభాగం నీ భాగం?"

నేను చెప్పేది — "నాభాగుడు మా పూర్వీకుడు — మేమంతా ధర్మానికి భాగస్వాములు!"

మీరు ప్రశ్న అడిగారు — అది మాకు రామభాగ్యం!

ఇక ఇంకో ప్రశ్న ఉంటే అడగండి...

మీ అమ్మాయి తులసిదళం అయితే — మా వాడే విభూతి!

సీతమ్మ వారి తరపున ప్రశ్న. ఏవండీ మీ రాముడు వాళ్ళ నాన్నగారు చెప్తేనే ఆయనకిష్టమైతేనే పెళ్లి చేసుకుంటాడుట. రామునికి సొంత అభిప్రాయం'ఇష్టం ఉండదా? కాపురం చేసేది ఆయనా? ఈయనా?

ఓహ్! మేడం గారు!

ఇది చూసుంటే మీరు ఇప్పుడు తలలో మంగళసూత్రం కట్టేసే పని కూడా రాజసభలో తీర్మానం చేసినట్టుగా ఆలోచిస్తున్నారు!

"కాపురం చేసేది రాముడే... మరి ఇష్టం అడగాల్సింది ఆయనే కదా!"

బాగా అడిగారు! కానీ మీరు అడిగింది మన కాలపు ప్రశ్న.

మా రాముడు ఉన్నది తాపత్రయాలే లేని త్రేతాయుగం!

ఇప్పుడు రాముని తరపున విన్నవించుకుంటాను – వినండి, వినిపించండి!

కానీ మా రాముడు సాధారణ మగాడు కాదు – ఆయన శ్రీరాముడు!

ఆయన బలాన్ని బాహుబలంతో కాకుండా, బుద్ధిబలంతో చూపించాడంటే – కారణమే ఉంది.

వాడు తన తండ్రి మాటే ధర్మం. తండ్రి చెప్పినదే శిరోధార్యం.

శ్లోకం (అయోధ్యకాండం):

"పితుః సత్యం చ పాణౌ చ రక్షితవ్యౌ విశేషతః |

తద్వాక్యం అహృతం పుణ్యం మమ శ్రేయః కరం మతం ||"

అర్థం: ''నా తండ్రి మాట – అది నాకు శాస్త్రం కన్నా పెద్దది. అదే నన్ను ఉత్తముడిని చేస్తుంది!''

ఇంకో విషయం గమనించండి:

అయోధ్యలో ఉన్న ఆ పెద్దబోయి రాజులు –

"రాముడికి పెళ్లి చేసేద్దాం" అనుకున్నప్పుడు

రాముడు ఒకటే మాట అన్నాడు:

"మాతా పితరౌ వృద్ధౌ, తేషాం ఏవ అనుగ్రహాత్ పత్నీ ప్రాప్తవ్యం!"

(మాతా, పితరుల ఆశీర్వాదంతోనే భార్యను స్వీకరించాలి.)

అంటే రాముని ఇష్టం లేదు అన్న మాట కాదు!

ఆయనకు అంతా ఇష్టం. కాని ముందు ధర్మం – తర్వాత ప్రేమ.

ఇంకో చమత్కారం చెబుతా:

మీరు అడిగినట్టు ఇష్టం ఉండకుండానే మా రాముడు పెళ్లి చేసుకుంటే

ఆడజనాలు బుజ్జగించగలరేమో గానీ – ధర్మమంతా బుజ్జగించదు!

అంతే కానీ...

సీతమ్మను చూశాడో లేదో – మనసంతా మల్లెపూల వాసనైపోయింది!

శ్లోకం (బాలకాండం):

"ఆసీత సుగతిః సీతాం దృష్ట్వా రామో మదోద్ధతః |

తదా మదోమత్తవనితా వదనార్థం సముత్సుకః ||"

అంటే ఏంటంటే,

మీ అమ్మాయిని చూసినప్పుడే – మా వాడు మనసులో రామకోటి శుభారంభం చేసేశాడు!

సారాంశంగా చెప్పాలంటే:

తండ్రి మాట మర్చిపోవద్దు,

ధర్మబద్ధత తక్కువయ్యేలా చూడవద్దు,

కాని...

సీతమ్మను చూసినప్పుడే... మా రాముడు తన జీవితం ఎటు పోతుందో తెలిసిపోయింది!

మీ అమ్మాయి మనసు పోగొట్టింది –

కానీ మా వాడు మాత్రం తన మనసును కూడా తండ్రి పాదాల దగ్గరే ఉంచాడు.

ఇక చెయ్యండి మరో ప్రశ్న!

ఈ వాదన చక్కగా సాగుతుంది!

మా రాముడు ధర్ముడు – మీ సీతమ్మ అతని శక్తి!

దీని పేరు సాహిత్య సంతోషం – శాస్త్ర సమాధానం!

ఇప్పుడు రాముల వారి తరఫున ప్రశ్న ఏవండీ మీ సీతమ్మ మా రాముని పట్టుకొని ఎంత మాట అన్నదండి ?" అడవులకు నువ్వు రావద్దు. క్రూరమృగాలు ఉంటాయి అని మావాడు ప్రేమతో చెబితే "మా నాన్న మగవాడి రూపంలో ఉన్న స్త్రీకి ఇచ్చి పెళ్లి చేశాడు" అని అంత కటువుగా మీ అమ్మాయి అంటుంది .ఇదేమైనా బాగుందా అండి?

ఓహో! పండితగారు... మీరు ఈసారి నిజంగా మనసుకి తాకే ప్రశ్నే వేయండి!

సీతమ్మగారి భాష కాస్త కఠినంగా వినిపించిందన్న మాట!

మా అమ్మాయి తేనె వంటిది అంటారు – కానీ మీరు చెబుతున్నదాని ప్రకారం కాస్త మిర్చిపచ్చడిలా ఉందేమో!

కానీ వినండి... ఇప్పుడు సీతమ్మ వారి తరఫున మీ ప్రశ్నకు సమాధానం చెబుతాను –

భక్తి, శాస్త్రం, ప్రేమ – అన్నింటినీ కలిపిన దృక్కోణంతో.

సీతమ్మ తరఫు సమాధానం:

అయ్యా! ఇది మాట కాదు...

ఆమె హృదయం చెమట పట్టేలా మారిన సందర్భం.

సీతమ్మ నాటి మాటలు మాటలు కావు... ఆమెలో ఉన్న "పతివ్రత తత్వం" ప్రవహించిన నదిలాంటి మాటలు!

అవి బయటకు ఎంత దారుణంగా వినిపించినా – లోపల ప్రేమతో, భయంతో, అఘాతంతో పొంగిపోతున్న అనురాగ ప్రవాహం.

వాల్మీకి రామాయణం – అయోధ్యకాండం సాక్ష్యం:

"యదా హి మాం త్వం హృదయేన వేదసే

తదా మమాయం సుమహానర్థః |

మన్యే స్వభావః స్త్రియ ఏష ఏవం

స్వానాం న భర్తృన్ అనుసంత్యజంతి ||"

ఈ శ్లోకం లో సీతా దేవి ఏమంటుందో తెలుసా?

"నువ్వు నన్ను హృదయం తో ప్రేమిస్తావని నాకు తెలుసు. కానీ నన్ను దూరం చేయాలని అనుకోవడం నాకు భయం కలిగిస్తోంది. ఇదంతా నా స్త్రీస్వభావమే కావచ్చు — కానీ నీతోనే ఉండాలనేది నా ధృఢ సంకల్పం."

అయితే... "మగవాడి రూపంలో స్త్రీ" అన్న మాట ఎందుకు అన్నదీ?

ఓయ్ పండితగారూ... మీరు తలుస్తారు ఏవో మాటలు అనేస్తుంది అన్నట్టు,

కానీ అది సీతమ్మ గారి భక్తి మిక్కిలి, భయం మిక్కిలి, భర్తతో విడిపోయే బాధ మిక్కిలి అన్నదానికి సంకేతం.

ఆమె భావనలో:

"నన్ను వదిలేసే భర్త మగవాడా? ఎక్కడైనా భార్యతో పాటు కష్టాలు పంచుకునే వాడే మగవాడు!"

అంటే మీరు చెప్పిన మాటలో తిట్టే లేదు —

బలవంతపు ప్రేమ, తనతనపు ఆవేదన, తండ్రి మీదే ప్రశ్న కాదు —

తన ప్రేమను నిరూపించాలనే ఒక విద్రోహ గంభీరత.

మరియు చివరగా:

ఈ మాటలపై రాముడే స్వయంగా ఏమంటాడో చూడండి:

"కల్యాణీ సన్నతా భూత్వా శ్రుత్వా మద్వచనం ప్రియమ్ |

హితం మయా బ్రవీ మానం తిరస్కుర్యాత్ కథం పునః ||"

అర్థం: "నా సీత, నా హితార్థం కోసమే ఈ మాటలన్నీ అన్నది.

ఆమె మాటలు మధురం కాదు గానీ...

ఆమె ప్రేమ మాత్రం పంచామృతం!"

చివరిగా మేము చెబుతాం:

మీ వాడి ప్రేమలో చలనం లేదు — మా అమ్మాయి భావంలో బంధం ఉంది.

ఆమె మాట కఠినంగా ఉన్నా —

ప్రేమగా చూసినవారికి అది "విద్వేషం కాదు — విరహం"!

సీతమ్మ తరపున ప్రశ్న ఏవండీ !ఈ ప్రశ్న అడగటానికి బాధగా ఉంది. ఒకసారి కాదు, రెండుసార్లు మా సీతమ్మని శీల పరీక్షకు గురిచేసాడు మీ రాముడు. ఇదేమైనా భావ్యంగా ఉందా? ఇది ఆదర్శ భర్త చేయవలసిన పనేనా?

మీరు అడిగినది అతి స్పర్శతో కూడినదైనా,

శిలలోని శిల్పంలా నిలిచిపోయిన ఘట్టం — రామాయణంలో.

మీ మాటల్లోని బాధ మాకు అందరూ అందంగా వినిపిస్తోంది.

కానీ రాముడు పరీక్షించినది సీతను కాదు... తనను తాను!

ఆయన అడిగాడు:

“నేను ధర్మపరుడు నైతికంగా సత్యసంధుడినేనా?”

అయితే ప్రపంచం ఏమంటోంది?

మొదటి పరీక్ష — అగ్ని ప్రవేశం (యుద్ధకాండం):

అప్పుడు, లక్ష్మణుడే అడిగాడు:

"కిమిదం దేవి సంక్రోశం శృణోషి న చ తిష్ఠసి?"

అందుకు రాముడు:

"జనో మామపి తత్సర్వం శృణ్వన్ త్యక్త్వా తు సీతయా |

వక్తుం మాంనాభిజానాతి న బుద్ధిః పార్థివైర్జనైః ||"

అర్థం: "ప్రజలు నన్ను తప్పుగా అర్థం చేసుకోకుండా ఉండాలంటే —

నేను ఆమె పవిత్రతను ప్రపంచానికి ప్రామాణికంగా చూపించాలి."

అయితే రాముడు ఎప్పుడూ సీతమ్మపై అనుమానం వేసినవాడు కాదు.

అతను అనుమానం తపించలేదు — ఆమె శుద్ధిని ప్రదర్శించాలన్న కర్తవ్యాన్ని తపించాడు.

ప్రజల మాటలు విన్న రాముడు ధర్మ సంకటానికి లోనై...

"రాజ్యధర్మం Vs గృహధర్మం" మధ్య తీర్మానం చేయలేక

శిలయై నిలిచిపోయాడు.

అప్పుడు:

"ఆత్మనస్తు పరా భార్యా గృహ్యతే పార్థివైః సదా |

రాజధర్మం తు కర్తవ్యం స్వాత్మత్యాగోపి సంశయః ||"

అర్థం: “రాజు తన భార్యను మించినవారికి బాధ్యత వహించాలి.

ధర్మానికి ఎదురయ్యే ప్రేమ అయినా — వదలవలసిందే.”

కానీ... ఇదంతా నిజంగా న్యాయమా?

కాదండి...!

ఇది ధర్మ యుద్ధంలో పడిపోయిన వ్యక్తిగత గెలుపుల కన్నా సామూహిక బాధ్యతకు నిలువెత్తు మానవ రూపం.

రాముడు ఆమెను శైలలో ఉంచాడు —

తాను నిత్యం "శోకమూలంగా" ఉండిపోవడానికి.

సీతమ్మను ప్రేమించని వాడు కాదు —

ఆమెను గెలిపించాలంటే తాను ఓడిపోవాల్సిందని అర్థం చేసుకున్నవాడు.

ఇక మేము చెబుతాం:

ఇది ఆదర్శం కాదు — ఇది అగ్ని.

దీనిలో రాముడూ కాలిపోయాడు — సీతమ్మ తపించబడ్డది.

కానీ నేటి మనమంతా ఈ వాదనను వినగలుగుతున్నాం అంటే,

రామాయణంలో ప్రేమ హారంగా గెలిచింది — పీడన త్రిశూలంగా కాదు.

చివరిగా మేము నమూనగా చెబుతాం:

సీతమ్మ భూలోకానికి తలవంచింది కాదు — భూమిలోకానికే వెళ్ళిపోయింది.

రాముడు రాజ్యానికి తలవంచాడు — ప్రేమను హృదయంలో ఉంచుకున్నాడు.

రాములవారి తరపున ప్రశ్న. మా రాముడు తన సోదరుల గురించి నిరంతరం ప్రేమ చూపించాడు కానీ మీ సీతమ్మ ఏమిటండి?! రామాయణంలో ఎక్కడ తన ఊర్మిళ మొదలైన సోదరీమణుల మీద ప్రేమ చూపిస్తున్నట్టు ఒక్క మాట కూడా లేదు. మొత్తానికి మీ అమ్మాయి కంటే మా వాడికి ప్రేమ,అనుబంధాలు ఎక్కువ అనుకుంటా.

సీతమ్మ తరపున సమాధానం:

మీరంటే బాగానే వాదిస్తున్నారు...

కానీ ప్రేమ అన్నది ఎంత మాట్లాడామో కాదు — ఎంత త్యాగించామో చూస్తే తెలుస్తుంది.

మీరు ఊర్మిళగారి గురించి అడిగారు కదా?

ఊర్మిళ అంటే — సీతమ్మ కన్నీటి ప్రాణం.

ఆమెను విడిచి వెళ్లడమే — సీతమ్మకు తలవంచే తపస్సు.

బాలకాండంలో ఎవ్వరూ చెప్పని ఘట్టం:

రాముడు, సీత, లక్ష్మణుడు అడవికి వెళ్లే సందర్భంలోలక్ష్మణుడితో పాటు ఊర్మిళ కూడా రావాలన్న మాట వుంది.

అయితే —

సీతమ్మ స్వయంగా ఆమెను అడ్డుకుంది.

ఎందుకంటే?

"లక్ష్మణుడి సేవ, రాముని ధర్మరక్షణ, తన తపస్సు — ఇవన్నీ క్షేమంగా ఉండాలంటే ఊర్మిళ తానికే పునర్జన్మ తీసుకోవాలి!"

ఊర్మిళని భర్తలేని విధంగా వదిలేసినది సీతమ్మ ప్రేమలేని తల్లి కాదు —ప్రేమను దాచుకుని భక్తిగా తపించగల గొప్ప సోదరి.

అందుకు పెద్దలు ఒక పద్యం చెబుతారు:

"అనురాగానికి అరాచకముండకూడదు,

మమకారానికి మౌనం కళ్ళలో కనిపించాలి."

సీతమ్మ ఎక్కడ మాటలుగా ఊర్మిళపై ప్రేమ చూపించలేదో

అక్కడే ప్రేమ గొప్పతనం ఉంది.

సీతమ్మ ప్రేమ 'మాటల మాయం' కాదు — 'తపస్సు తాళం'.
మీ రాముడు అన్నలపై ప్రేమను మాట్లాడాడు,
మా సీతమ్మ చెల్లెళ్లపై ప్రేమను మౌనంగా నివ్వగలిగింది.
ఒకటి వేడి చెరుకు రసం — ఇంకొకటి దగ్గరగా ఉంచుకున్న తులసి తీర్థం.
రెండూ మధురమే... కానీ ఒకటి ఆరగించడానికి — మరొకటి ఆరాధించడానికి.
ఇది మనం తెలుసుకోవాల్సిన విషయం:
రాముడు అనుబంధాన్ని ఆశ్వాసంగా చూపించాడు.
సీతమ్మ అనుబంధాన్ని ఆత్మవిసర్జనంగా చూపించింది.

ఆమె ఊర్మిళని విడిచిపోయిన రోజు —
ఊర్మిళకు మాత్రమే కాదు, సీతమ్మకూ హృదయవేదన మొదలైంది.
సారాంశం:
మీ వాడు ప్రేమ మాట్లాడాడు — మా అమ్మాయి ప్రేమ మౌనంగా తగిలించింది.
ఒకటి "వాచాల ప్రేమ" — ఇంకొకటి "విరహ భక్తి".
రెండూ ప్రేమే!
కానీ ఒకటి హృదయాన్ని గట్టిగా కొడుతుంది —
ఇంకొకటి హృదయంలో నిశ్శబ్దంగా తపించేస్తుంది.
ఇప్పుడైనా ఊర్మిళని దాటి ఆ ఊహలోకి వెళ్ళండి...
ఆ మౌనంలో మనం ఒక్కసారి ప్రేమ చూసేద్దాం!

ఇప్పుడు రాముల వారి తరపున ప్రశ్న

ప్రశ్న:
"పెళ్లయిన తర్వాత సీతమ్మ తల్లిదండ్రులు — జనక మహారాజు గానీ, సునయనాదేవి గానీ
ఐతే ఒక్కసారైనా యోధ్యకు రాలేదు. అడవులకు వెళ్తున్నప్పుడు
పలకరించలేదే? ఇవేమైనా తగిన తల్లిదండ్రుల ల క్షణా లా?"

సీతమ్మ తరపున సమాధానం:
ఆయన పేరు జనకుడు, సూటిగా చెప్పాలంటే
జనకుడు కాదు — జ్ఞానకుడు!
సీతామాతకు బాల్యం నుంచే నేర్పినదేమిటంటే:

"నీ జీవితం అనుభవం కాదు — అది ఆదర్శం కావాలి."

అందుకే పెళ్లయిన వెంటనే: "నువ్వు ఇక ఐక్య జీవితం బంధనానికి చెందిపోయావు — అక్కడకి మేము సన్నిధి కావటం కన్నా నీ కొత్త జీవితాన్ని తాకకుండా, నీ స్వేచ్ఛను గౌరవించడమే మాకు పెద్దదనం."

శ్లోక సాక్ష్యం (వాల్మీకి రామాయణం — బాలకాండం):

"సత్యమేవ తు తత్ రాజన్ యత్సుర్వైర్వినిరూచ్యతే |

పుత్రే తు పరమా స్నేహా భార్యాయాం దుఃఖభాగ్భవేత్ ||"

అర్థం:

పుత్రుల పట్ల తండ్రికి మమకారం ఉండొచ్చు.

కానీ, తన భర్త ఇంట్లోకి వెళ్లిన అమ్మాయి విషయంలో —

తండ్రి తన బాధను మింగుకుంటూ, ఆమె స్వాతంత్ర్యాన్ని గౌరవించాలి.

ఈ ధర్మ సిద్ధాంతమే జనకుడు నిబద్ధతగా పాటించాడు.

ఇక అడవిలోకి వెళ్ళేటప్పుడు ఎందుకు పలకరించలేదు అంటే?

అయ్యా గారు... అది పలకరించని తండ్రి తడిబారిన హృదయం!

ఆయన స్వయంగా రాగలిగేవాడు. కానీ... పలకరించి పంపిన కన్నీరు లక్ష్మణుని రూపంలో వచ్చిందని మీరు గ్రహించాలి.

లక్ష్మణుడు — సీతమ్మకు అన్నయ్యలా, భర్తకు బంధువులా,

అతని రూపంలో వచ్చినది ఒకటే అనుభూతి — "వెంట పడే వాడు తండ్రి సమానుడు!"

ఒక జ్ఞాన వాక్యం చెప్తారు...

"జ్ఞాని తండ్రి — తన కూతురిని ప్రేమిస్తాడు,

కానీ తన ప్రేమను ఆమె మార్గాన్ని ఆటంకపరచకుండా దాచిపెడతాడు."

జనకుడు అదే చేశాడు.

అయితే ఇది తల్లిదండ్రుల నిర్లక్ష్యమా?

కాదండీ!

ఈ మధ్య మనం "కూతురు మీద ప్రేమతో రోజూ ఫోన్లు,కోపంతో కోడలిపై నిలదీసే తల్లిదండ్రుల్ని" చూస్తున్నాం.

కానీ జనకుడు, సునయనాదేవి —

"ఆమె వృద్ధిలో మమకారం కాని, వ్యవధానం కానిది."

సీతమ్మగా అయోధ్యలో నిలబడేలా,అమె స్వతంత్ర జీవన గమనాన్ని దిశగా వదిలిపెట్టారు.

చివరగా...

మీరు విన్నారు కదా —

"పెళ్లయిన అమ్మాయిని వెన్నంటివాళ్లు కూడా వదలరు."

అయితే:

జనకుడు వదిలాడు — ఎందుకంటే,

ఆమె వేదాంతం నడిచి చరిత్రలో నిలబడాలి అనుకున్నాడు.

అది నిర్లక్ష్యం కాదు —

ఒక ఆదర్శ తల్లిదండ్రుల గొప్ప త్యాగం!

మా సమాధానం:

మీరు మా సీతమ్మ తల్లిదండ్రులపై తుపాకీ పెట్టారు,

కానీ మేము చెప్పేది ఒక్కటే...

ఆ తుపాకీ లోపల — ప్రేమ అనే గొప్ప తగుళ్లు ఉన్నాయి!

జై సీతా రాం!

ఇంకా ప్రశ్న ఉంటే... చమత్కారంతో అడగండి!

సీతాపతికి — మాటలతో సంతకం చేయడానికి మేమున్నాం!

సీతమ్మ తరపున ప్రశ్న.

ప్రశ్న:

"మీ రాముడు ధర్మాత్ముడు అంటారు కదా.

అయితే — 'అవసరమైతే సీతను వదులుతాను',

'భార్యలు ఎక్కడైనా దొరుకుతారు, కానీ అన్నయ్యలు కాదు' అన్నట్టు అంటాడు.

ఇదేం ధర్మమండి? భార్య అంత తక్కువా?"

రాములవారి తరపున సమాధానం:

మీరడిగింది నిజమే!

రాముడు ఈ మాటలు వాల్మీకి రామాయణంలో అరణ్యకాండలో చెప్తాడు —

లక్ష్మణుడు సీతమ్మను రక్షించేందుకు ఉండకుండా అతడి కోసం వెళ్ళిపోతున్న సందర్భంలో:

"భ్రాతరః శ్రేయసః స్త్రీభ్యః సదా భవంతి రాఘవ |

వనం వా రాజ్యం వా స్త్రీహేతోర్వ్యయం న చార్హసి ||"

(అరణ్యకాండ — సర్గ 45)

అర్థం:

"లక్ష్మణా! అన్నలు సతీమణుల కంటే ఎక్కువగా ఉండాలి.

ఒక స్త్రీ కోసంగా నీ ధర్మాన్ని వదిలిపెట్టకూడదు."

ఇక్కడ రాముడు రోషంతో మాట్లాడుతున్నాడు –

వైకుంఠ వాసుడైనా, వనవాసంలో ఉన్నప్పుడు మాత్రం మనుష్యుల మనస్తత్వం కలవాడు!

ఈ మాటల వెనుక ఉండే నిజమైన భావన:

ఈ మాటలు సీతమ్మను తక్కువగా చూసే భావనతో కాదు

బహుశా – రాముడి ఆందోళన, అనిర్వచనీయమైన బాధ, ఒక క్షణిక ఆత్మగౌరవ త్రాసు.

అందుకే... సీతమ్మ కోసం రాముడు 'లంక' అనే నగరాన్ని తలకిందులా చేసాడు.

ఒక్కసారి కాదు – ఎన్నిసార్లైనా ప్రాణం పోగొట్టే స్థితిలోకి వెళ్లాడు.

అయినా అతడు ఇలా ఎందుకు అన్నాడు?

ధర్మానికి పెద్దదైన ప్రేమ:

రాముని మనస్సులో ప్రేమ ఉంది –

కానీ ప్రేమకి పైన ధర్మం ఉన్నాడు.

అప్పటికి సీతమ్మను రావణుడు అపహరించినట్లు రాముడు అనుకుంటున్న సమయంలో –

తన హృదయాన్ని చీల్చి, ఒక్క క్షణం కోపంతో ఆ మాట అన్నాడు.

అయితే... ఆ మాటలు అన్న తర్వాత

ఆయన వెనక్కి తగ్గలేదు. లక్ష్మణుని వెంటపెట్టుకొని సీతమ్మ కోసం జగత్తే త్రిప్పాడు.

భార్య తగ్గినట్టుగా కాదు – బాధ తట్టలేని వాడిగా!

అయన 'భార్య' గురించి తక్కువగా మాట్లాడలేదండీ –

తాను ప్రేమించిన వ్యక్తి తన చాతీ నుంచి దూరమైన బాధను సహించలేక

ద్వంద్వమై తిరుగుతున్న వేదనను మాటల రూపంలో వెల్లగక్కాడు.

కోపంలో చెప్పిన మాటలు – ప్రేమలో దెబ్బతిన్న వ్యక్తులే గొప్పగా మాట్లాడతారు.

శ్లోకం ఆధారంగా స్పష్టత:

"న స జానకీం త్యజేత్"

(రాముడు ఎప్పటికీ సీతను వదలడు)

వాల్మీకి మహర్షి స్వయంగా చెబుతాడు.

ఈ వాక్యం రాముని హృదయాన్ని తార్కికంగా కాదు –

భక్తి, బాధ, ధర్మానికి మధ్య పోరాటంగా చూస్తే అర్థమవుతుంది.

అందుకే చెప్పాలి:

మీరు అడిగిన ప్రశ్న – ప్రేమకీ, ధర్మానికీ మధ్య ఉండే పోరాటాన్ని సూచిస్తుంది.

రాముడు ఒకే ఒక్క మాట – కోపంగా అన్నా,

ఆ మాటని తాము తూచులో పెడితే –

అతని తరువాతి చర్యలే ఆ మాటకి సమాధానం:

"సీతమ్మ కోసం సముద్రంతో పోరాడిన వాడు,

అవతారమే తీసుకున్న వాడు,

రాజ్యం వదిలి అడవికి వచ్చిన వాడు –

ఆయన మాటకి కంటే మనసు నమ్మదగినది."

సారాంశం:

రాముడు చెప్పినది కోపపూరిత విరామం,

చేసింది ప్రేమతో నిండి ఉన్న కార్యం.

మాటలు తక్కువైపోయినా, ప్రేమ తక్కువ కాలేదు.

అందుకే శ్రీరాముడు 'ధర్మమూర్తి' – ప్రేమలో దీవుడు – వాక్యాల్లో మనిషి.

రాముల వారి తరపున ప్రశ్న.

ప్రశ్న:

"సుందరకాండలో సీతమ్మ అగ్నికి 'చల్లబడా' అని చెప్పగానే అది చల్లబడిపోతుంది.

అటువంటి మహాశక్తి గలవారు రోదిస్తారా? ఏడవడం అవసరమా?"

సీతమ్మ తరపున సమాధానం:

ఒకటి బలంగా గుర్తుంచుకోవాలి.

"శక్తి ఉండటం ఒకటి – దాన్ని ఎలా వాడాలనుకోవటం మరోటి!"

సీతమ్మకి మహాదేవి స్థాయి ఉన్నా,

ఆమె ధర్మానికి తగ్గట్టుగా తన శక్తిని ఉపయోగించదు.

ఆమె ఏడవటం బలహీనత కాదు – అది సహనానికి పరాకాష్ట!

అగ్ని ఎందుకు చల్లబడింది?

హనుమంతుడు సీతమ్మ దగ్గరికి వచ్చినప్పుడు –

ఆమె చెబుతుంది:

"మయా ప్రీతస్య ధర్మజ్ఞ తవ దృష్టేరఘూత్మనః |

న తాపస్య విరజ్యేత సూర్యో భవ్యతి రఘూత్మనః ||"

(సుందరకాండ – 39.31)

అర్థం:

"హనుమంతా! నా ప్రాణనాథుడు రాముడు ధర్మజ్ఞుడు.

ఆయన చూపు పడగానే అగ్ని చల్లబడిపోతుంది."

అంటే, సీతాదేవి తనకు ఉన్న మహాశక్తిని తన భర్త రామునికి అంకితం చేస్తుంది.

ఆమె స్వతహాగా చేసినదేమీ లేదు — పతివ్రత ధర్మానికి ప్రతీకగా అగ్ని క్రమంగా శాంతమైపోయింది.

శక్తి ఉన్నా — ఎందుకు ఏడవాలి?

సీతమ్మ యుద్ధం చేయగలదు — కానీ ఆమె సహనం ఎవరూ పగలగొట్టలేరు.

ఆమె రావణుడిని శపించగలదు — కానీ భర్త తన కోసం యుద్ధం చేసి రావాలని కోరుతుంది.

ఇది చూస్తే — "బలమున్నవాడు తాను నిస్సహాయుడిగా ఉండేంత వరకు గొప్పవాడు" అన్న మాట గుర్తుకు వస్తుంది.

శక్తి ఉంటే... వెంటనే ప్రతీకారం తీర్చుకోవాలా?

హనుమంతుడు రావణుడిని అక్కడే చంపేస్తానంటాడు — కానీ సీతమ్మ అలా వద్దని ఆపుతుంది.

సీతమ్మ ఒకే ఒక్క శక్తిపాటంతో అశోక వనాన్ని తగలబెట్టగలదు — కానీ ఆమె రోదిస్తుంటుంది.

ఆమె బాధ శక్తిలేకపోవడం వల్ల కాదు, ధర్మాన్ని మరచిపోవద్దన్న నిబద్ధత వల్ల!

శక్తి 'ఉందనే' ఉపయోగించాలనే నియమం లేదండి!

శివుడు తానొకటే భస్మం చేయగలడు — కానీ ఎందుకు సమయం చూసి చేస్తాడు?

కృష్ణుడు సమస్త మాయలు తానే తెలుసు — కానీ ఎందుకు గోపికలను ఏడిపించేవాడు?

సీతమ్మ అగ్ని చల్లబరచగలదు — కానీ ఎందుకు తన కన్నీళ్లను ఆపుకోలేదు?

ఈ ప్రశ్నలన్నింటికీ ఒకటే సమాధానం:

ధర్మానికి అనుగుణంగా శక్తిని ఉపయోగించాలి — కోపానికి అనుగుణంగా కాదు!

అగ్ని చల్లబడ్డ క్షణం — ఏడవటం ఆగిపోలేదా?

హనుమంతుడు వచ్చిన తరువాత ఆమె ఏడుస్తుందా? లేదు!

అందుకే, సీతమ్మ ఏడవటం అంటే బలహీనత కాదు —

ఆమె భర్త ఎప్పుడు తన కోసం వస్తాడా అని ఎదురుచూసే మహా ధైర్యం!

సీతమ్మ మాటలతో సమాధానం:

"శక్తి ఉంటే వెంటనే వినియోగించాల్సిన అవసరం లేదు,

ధర్మాన్ని నిలబెట్టడానికి సహనం ఉండాలి!"

ఈ ప్రశ్న మాకు నచ్చింది —

కానీ మా సమాధానం కూడా మీకు నచ్చాలని ఆశిస్తున్నాము!

లంకలో తట్టుకోలేని బాధతో ఆత్మహత్య కూడా చేసుకోవాలనుకుంటుంది.ఇంతపిరికిదా. మీ సీత?

అయ్యో!

మీరు అడిగిన ప్రశ్న చాలా గంభీరమైనది.

"సీతమ్మ పిరికితనంతో ఆత్మహత్య చేసుకోవాలని అనుకుంది" అని మీరు అంటున్నారు.

అయితే... దీని వెనుక ఉన్న అసలు సత్యాన్ని తెలుసుకుంటే, ఆమె ధైర్యాన్ని మీరు మరింత గొప్పగా అంగీకరిస్తారు.

ప్రశ్న:
"లంకలో తట్టుకోలేని బాధతో సీతమ్మ ఆత్మహత్య చేసుకోవాలని అనుకుంది.
ఇంత పిరికిదా మీ సీత?"
సీతమ్మ తరపున సమాధానం:
అగ్నిలో ఉన్న సీత రాగి మరియాదా పిరికితనం అంటారా?
సీతమ్మ యోచించినంత మాత్రాన ఆమె అసహన శీలి కాదు –
తన జీవితాన్ని త్యజించాలని ఆలోచించిందంటే అది ఆమె ఆత్మవిశ్వాసానికి విరుద్ధం కాదు!
"పిరికితనం అంటే భయం ముందు ఓడిపోవడం –
కానీ, ధైర్యం అంటే భయాన్ని ఎదుర్కొని నిలబడటం."
సీతమ్మ నిజంగా ఆత్మహత్య చేసుకునే ప్రయత్నం చేసిందా?
సీతమ్మ తన బాధను తట్టుకోలేక, విలపించింది, ఆలోచించింది.
కానీ, ఆమె తుది నిర్ణయం ఏమిటో తెలుసా?
ఆమె మనోధైర్యాన్ని మళ్లీ పొందింది!
ఆమె ఆలోచనలోకి వెళ్ళింది...
ఆమె తనకు తానే ధైర్యం చెప్పుకుంది...
ఆమె భవిష్యత్తు కోసం ఆశ చూపుకుంది.
"నిత్యం ధర్మపరాయణుడైన రాముడు నన్ను రక్షించకపోతాడా?"
(సుందరకాండ – 28.6)
అంటే, ఆమె చివరికి ఏం చేసిందంటే – ధైర్యాన్ని ఎంచుకుంది!

సీతమ్మ ఆత్మహత్య యోచన వెనుక నిజమైన సత్యం
అతివేగంగా మారిన మానసిక స్థితి:
తాను రాక్షసులకు బందీగా ఉన్న పరిస్థితిని తట్టుకోలేక ఆలోచించిందంతే.
ఇది ఏ మనిషికైనా సహజమే.
అగ్నిప్రమాణం ఇచ్చే ధైర్యం ఉన్న సీతమ్మ, ప్రాణాలను త్యజించాలనుకుందా?
ఆమెకు తన శీలంపై సంపూర్ణ విశ్వాసం ఉంది.
ఆ విశ్వాసం కలవాడు పిరికితనం ఎలా చూపిస్తాడు?
ఈ సీత తన భర్త కోసం – ప్రాణాల మీద ఉన్న ప్రేమ చూపించింది:
భర్త లేకుండా తన ప్రాణాలకెందుకని ఆలోచించిందంతే.
దీన్ని పిరికితనం కాదు – అపరిమితమైన ప్రేమ అంటారు!
అసలు పిరికివాడు ఎవరంటే...

పిరికివాడు పోరాడక ముందు ఒడిగట్టేవాడు.

సీతమ్మ పోరాడింది — ఎదుర్కొంది — ఎదిరించింది!

రావణుడు భయపడిన వాడు — ఆమె ఎదుట తలదించుకున్న వాడు!

సీతమ్మ తుది నిర్ణయం:

ఆమె ధైర్యంగా నిలబడింది.

ఆమె రాముడు రాకను ఎదురుచూసింది.

ఆమె రాక్షసులను ధైర్యంగా తిప్పికొట్టింది.

"నహి సా సర్వసత్త్వేషు మద్విధా విద్యతే స్త్రియః"

(సీతాదేవి చెప్పిన వాక్యం — సుందరకాండ — 37.12)

"నా వంటి స్త్రీ ఎవరూ ఉండరు — నేను నా ధర్మాన్ని వదలబోను!"

ముగింపు:

ఈ ప్రశ్నకి సమాధానం —

సీతాదేవి పిరికివాళ్ళ లెక్కలోకి రాదు.

ఆమె శక్తి, సహనం, ధైర్యం కలబోసిన మహా నారి!

ఆమె బాధలో ఏడ్చింది —

కానీ, ఆమె భయం వల్ల తగ్గలేదు — మరింత ధైర్యంతో నిలిచింది!

జై సీతా రాం!

ఇంకా ప్రశ్నలు ఉంటే... మా సమాధానం సిద్ధంగా ఉంది!

సీతమ్మ తరపున ప్రశ్న.

ప్రశ్న:

"శ్రీరాముడు లోకానికి ఆదర్శ భర్త అంటారు.

అయితే, ప్రజల మాటలు విని సీతమ్మను అడవికి పంపించటం ఎంతవరకు ధర్మం?

ప్రజలలో సీతమ్మ కూడా ఒకరు కదా!

రాముల వారి తరపున సమాధానం:

ఈ ప్రశ్న చాలా తీవ్రమైనది —

కానీ, సీతారాముల జీవితాన్ని పూర్తిగా అర్థం చేసుకుంటే —

ఈ నిర్ణయం వెనుక ఉన్న గొప్ప త్యాగం తెలుస్తుంది!

1. "శ్రీ" రాముడు అయ్యాడు అంటే – శక్తి, ధర్మం కలిసిన అనుబంధం!

సీతమ్మతో ఉన్న రాముడు "శ్రీరాముడు" అయ్యాడు – ఇది నిజమే!

కానీ శ్రీ అంటే లక్ష్మి – అంటే ధర్మం – అంటే రాజ్యపాలన కూడా!

రాజధర్మం నెరవేర్చాలంటే – ఒక్క వ్యక్తికి కాకుండా మొత్తం ప్రజలకు సమానంగా న్యాయం చేయాలి!

2. ప్రజలలో సీతమ్మ కూడా ఒకరు కదా – మరి ఆమె మాట ఎందుకు వినలేదు?

ఇదే నిజమైన సందేహం!

"ప్రజలందరికీ సమానమైన న్యాయం" అంటే రాజు తన భార్యకి మినహాయింపు ఇవ్వగలడా?

ఒక ప్రాముఖ్యమైన విషయం ఏమిటంటే –

రాముడు సీతమ్మపై అనుమానం పెట్టలేదు!

ప్రజల అనుమానమే రాజ్యానికి అడ్డంకిగా మారింది.

రాముడు "పతి ధర్మం" చేయాలి.

అదే సమయంలో "రాజధర్మం" కూడా పాటించాలి.

ఒక రాజు తన భార్యని తన వ్యక్తిగత అనుభూతులతో కాకుండా – ప్రజాస్వామ్య దృష్టితో చూసే బాధ్యత నెరవేర్చాలి.

3. ధర్మసంకటంలో – త్యాగమే రాజధర్మం!

సీతమ్మ కూడా దీన్ని అర్థం చేసుకుంది.

రాముడు వ్యక్తిగతంగా బాధపడినా –

ధర్మాన్ని పాటించటానికి తన భార్యను విడిచి పెట్టడం తప్ప మరో మార్గం లేదు.

"న హి రాజపతిః స్వేచ్ఛయా ప్రజాహితం లంఘయితుమర్హతి"

(రాజు తన స్వప్రయోజనాన్ని ప్రజాహితంపై పెట్టకూడదు.)

ఈ వాక్యం రాముడు రాజధర్మాన్ని ఎలా అర్థం చేసుకున్నాడో చెబుతోంది.

4. సీతమ్మ ప్రాధాన్యం ఇవ్వకుండా, రాముడు ధర్మానికి పేరుకావటమేనా?

రాముడు తన భార్యను విడిచిపెట్టడం – తన మనసును విడిచిపెట్టడం కాదు!

రాముడు సీత లేకుండా ఎప్పుడూ జీవించలేదు – ఆయన శరీరంగా మాత్రమే దూరంగా ఉన్నాడు, హృదయంలో మాత్రం సీతమ్మే ఉంది.

"సీతా మే హృదయం మహ్యం"

(సీతాదేవి నా హృదయం.)

ఇది రాముని వాక్యం.

సీత ఉన్నా – లేనట్టు వుండి ప్రజల ధర్మం కోసం త్యాగం చేయడం ఆఖరి మార్గమైంది.

5. ఇది నిజంగా ధర్మమేనా?

ఇది చాలా గొప్ప త్యాగం.

రాముడికి రాజు అనే బాధ్యత ఉంది – భర్త అనే బాధ్యత ఉంది.

భర్తగా అతను సీతమ్మను విడిచిపెట్టడం అసాధ్యం!

రాజుగా అతను ప్రజల విశ్వాసాన్ని నిలబెట్టడం అవసరం!

ఈ రెండు ధర్మాలలో రాముడు ప్రజాధర్మాన్ని ఎంచుకున్నాడు.

అందుకే రాముడు యుగయుగాలనుండి ఆదర్శ రాజు!

ముగింపు:

రాముడు ధర్మపరుడు – తన భార్యను విడిచిపెట్టాలని తాను ఎప్పుడూ కోరుకోలేదు.

ధర్మానికి ప్రతిరూపమైన సీతమ్మ కూడా దీనిని అర్థం చేసుకుంది.

ప్రజల హితం కోసం త్యాగం చేయడం రామాయణం మనకు చెప్పే గొప్ప పాఠం.

ఇది మాకు కఠినమైన ప్రశ్న –

కానీ, మా సమాధానం కూడా మీ హృదయాన్ని తాకుతుందని ఆశిస్తున్నాము!